

SzüSzi 2010

4. Szünzoológiai Szimpózium
Budapest
Magyar Természettudományi Múzeum
2010. április 9.

Program;
Előadások
és
poszterek
összefoglalói

Szerkesztette:

Kőrösi Ádám

Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete
Szeged, 2010

Műfészkekkel, műtojásokkal végzett kísérletek módszertanának kritikai áttekintése

Kurucz Kornélia – Bertalan Livia – Purger J. Jenő

PTE, TTK, Biológiai Intézet, Állatökológia Tanszék, Pécs, k6kurucz@gamma.ttk.pte.hu

A madarak túlélésének kulcstényezője a szaporodási siker, amit a fészkaljpredáció nagymértékben befolyásol. Ezért nem csoda, hogy a fészkaljak túlélési esélyét és a fészkaljpredáció mértékét sokan vizsgálták és vizsgálják. Számos esetben azonban az igazi fészkek megtalálása, az ellenőrzésekkel járó zavarás, vagy a drága kamerarendszerek beszerzése miatt, mesterséges fészkeket és tojásokat alkalmaznak egyes fajok költési sikerének megállapítására. Sokan megkérdőjelezik a műfészkek hitelességét, valamint a különböző mesterséges tojások (pl. gyurma) alkalmazhatóságát, ugyanis felmerül a kérdés: mennyire egyezik a műfészkek predációs rátája a valódi fészkekével? Számos összehasonlító vizsgálat kimutatta, hogy a műfészkek szignifikánsan magasabb predációnak vannak kitéve, mint a valódi fészkek. Van azonban néhány tanulmány, melyekben kisebb predációt találtak a műfészkeknél, mint a valódiaknál, illetve egyáltalán nem mutattak ki különbséget a két fészektípus között. Nem is maga a fészkek, hanem inkább a fészkekbe helyezett tojások, pontosabban a gyurmatojások szerepe okozhat gondot. A gyurmát ugyanis elsősorban azért használják, hogy a predátorok fog-, vagy csőrnyomatait megőrizték, így a predátor kilétére is fény derülhet. A talajfészkekbe helyezett gyurmatojás odavonzza a kisemlősöket, ezáltal a nagyobb predátorokat is, így használata akár megkérdőjelezhető. A szakirodalomból nem lehet mindig biztosan kideríteni, hogy a kísérletek során tényleg gyurmát „plasticine”, vagy agyagot „clay” használtak a kísérletezők. Agyaggal végzett korábbi kísérleteink nem voltak eredményesek, mivel az agyagból készült tojás egy nap alatt annyira kiszárad, hogy a predátorok nyomainak rögzítésére alkalmatlan. Az EISZ/Web of Science adatbázis alapján „nest predation” kulcsszóval 1975–2009 között 3476 fészkaljpredációval foglalkozó publikáció jelent meg. A keresést mesterséges fészkekre szűkítve „artificial nest predation” 513 találatot kaptunk. Műtojás(ok) „dummy egg/eggs” kulcsszavakra 62 találat, gyurmatojás(ok) „plasticine egg/eggs” kulcsszavakra 43 találat, míg agyagtojás(ok) „clay egg/eggs” kulcsszavakra 184 találat volt. A cikkek áttanulmányozása során arra a megállapításra jutottunk, hogy az irodalomban az agyag „clay” elnevezés alatt is a legtöbb esetben gyurmát kell értenünk. Továbbra is fennáll a kérdés, miként lehetne elérni, hogy a gyurma, esetleg agyag ne legyen vonzóbb a kisemlősök számára, mint az igazi tojások?

Korábban már próbálkoztunk a gyurmatojások mérsékeléssel történő bevonásával, de ebben az esetben nem hogy kevésbé, hanem jobban vonzóbbak ezek a tojások a kisemlősök számára. Az idei évben egy kísérletet tervezünk, mely során azt szeretnénk megvizsgálni, hogy a fóliával bevont gyurma és agyagtojások (így az agyag nem szárad ki) kevésbé vonzzák-e a kisemlős predátorokat? Mert ha igen, akkor lehet, hogy ez a megoldás segít kiküszöbölni a mesterséges talajfészkek magasabb predációs rátáját.